

3. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія : підручник /Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2002. – 544 с.
4. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05. 02. 2015 № 157-VIII.
5. Корень Н.В. Концептуальні засади формування системи державного фінансового контролю в умовах економічних реформ / Н.В. Корень // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 8. – С. 21-25.

Жукевич С.М.

кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

АНАЛІЗ ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ

Ринковим механізмом ефективного використання бюджетних коштів виступають державні закупівлі, котрі здійснюються, перш за все, на конкурсній основі. Обсяги коштів з державного бюджету, що витрачаються на придбання товарів, робіт і послуг розпорядниками державних коштів постійно зростає. Цей процес потребує інформаційної підтримки і своєчасного прийняття управлінських рішень, їх аналітичного обґрунтування і забезпечення.

Відтак, інформаційною системою управління є досконала та ефективна організація аналізу державних закупівель, яка забезпечує створення необхідної і достатньої аналітичної інформації для задоволення потреб зацікавлених сторін закупівельного процесу. Якісна організація аналітичного процесу дозволяє забезпечити своєчасність і якість прийняття обґрунтованих управлінських рішень внаслідок взаємопов'язаності, порівнянності та альтернативності її показників, що характеризують процеси державних закупівель.

Система аналізу державних закупівель складається з двох підсистем: організаційно-інформаційної та методичної. Організаційно система аналізу державних закупівель залежить, насамперед від структури установи, її профілю, масштабів діяльності, стану галузі. Вона повинна забезпечувати оптимальний режим формування аналітичної інформації за обумовленими параметрами відповідно до вимог менеджменту та відповідати критеріям плановості і скоординованості аналітичних робіт, достовірності інформації, оперативності, оптимальності, дієвості аналізу, професійної компетенції [1].

Організаційно система аналізу державних закупівель включає наступні блоки:

- аналітичний підрозділ;
- технологію проведення аналізу закупівель;
- організаційну роботу спеціалістів аналітичного підрозділу;
- методичний апарат для здійснення аналізу державних закупівель;
- інформаційні характеристики об'єктів державних закупівель (товари, роботи, послуги).

Організаційні елементи здійснення аналізу закупівель за державні кошти зображені на рис.1 [2; 3].

Об'єктами є кошти на казначейських рахунках, надходження грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також товари та послуги, котрі придбані за бюджетні кошти. Більш складнішою та розгалуженішою є система показників, на основі яких здійснюється оцінка конкурсних пропозицій. Тут враховуються кваліфікаційні дані, співвідношення між ціною та якістю, осіовні та особливі умови

поставки, строк поставки (виконання), графік платежів та умови розрахунків, функціональні характеристики тощо.

Рис. 1 Складові елементи організаційної системи аналізу державних закупівель

Методичний апарат аналізу державних закупівель містить економіко-логічні та економіко-математичні методи обробки інформації: розрахунок відносних показників, деталізація, методи регресійно-кореляційного аналізу та визначення показників ефективності державних закупівель.

Підвищення ефективності закупівель за державні кошти завдяки раціоналізації використання бюджетних коштів повинне будуватись на інформації, яка має бути оперативною й адаптованою для управлінського сприйняття та формування аналітичних розрахунків як основи керування закупівельними процесами.

Відтак, позитивним результатом є як показник економічної ефективності закупівель, так і абсолютної економії бюджетних коштів.

Однак, значна отримана економія коштів на закупівлю із запланованими, свідчать про неякісне планування суми витрат на закупівлю, що в свою чергу призводить до необґрунтованого ефекту економії коштів (табл.1).

Таблиця 1

Розрахунок абсолютної та відносної економії державних коштів в Україні [4]

№ з/п	Показники	Роки			
		2012	2013	2014	2015
1	Загальна річна сума державних коштів, передбачених для закупівлі товарів, робіт і послуг, млн.. грн	571583,4	274183,4	179036,9	223564,0
2	Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівель, млн.. грн	428063,5	185467,6	113791,5	152588,1
3	Абсолютна економія, млн.. грн.	143519,9	88715,8	65245,4	70975,9
4	Відносна економія,%	33,52	47,83	57,33	46,51

Як бачимо, економія державних коштів при здійсненні закупівель має динамічний характер. Хоча в абсолютних одиницях в 2012 році економія коштів була найвища, однак у відсотковому вимірі найнижча і становила 33,5%. Найбільша економія коштів була в 2014 році - 57,33%. Це свідчить про те, що при плануванні сум закупівель розпорядники коштів з року в рік не притримуються однієї методики. З 2012 по 2015 рік динаміка економії коштів йде на спад, що свідчить про недостатній рівень економії коштів та про кількість торгів, що не відбулись. На нашу думку, при якісному плануванні видатків на закупівлю, і відповідно потреби в них, темпи приросту економії державних коштів з часом будуть знижуватися, що має свідчити про ефективні управлінські рішення щодо закупівель за державні кошти. Дані показники свідчать про необхідність раціонального використання фінансового забезпечення закупівель за державні кошти.

Досліджуючи організаційну систему аналізу державних закупівель, необхідно розглянути особливості організаційного адміністрування закупівель за державні кошти. Отже, до суб'єктів системи державних закупівель слід віднести органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи і організації, визначені законодавством України, а також підприємства, які беруть участь у процесі державних закупівель товарів і послуг, а саме – розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів, а також фізичних та юридичних осіб, котрі здійснюють діяльність у сфері державних закупівель товарів і послуг. Відповідно до такої структури управління формується система аналітичного забезпечення управління державними закупівлями (рис. 2) [5].

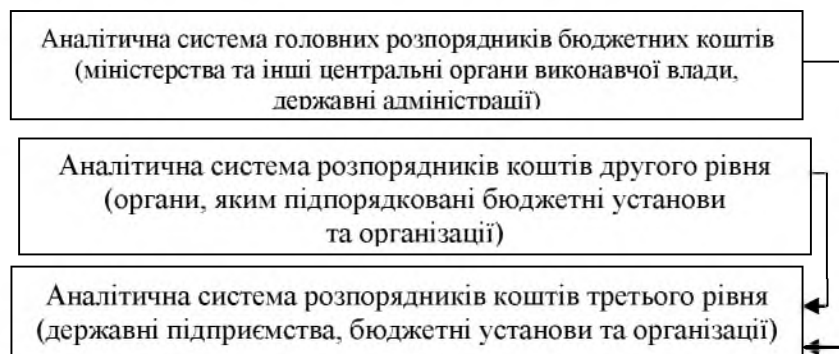

Рис. 2. Аналітична система управління розпорядників державних коштів в Україні

Державна казначейська служба України відповідно до завдань, доручених їй, контролює цільове скерування державних коштів на підставі підтверджуючих документів, які надають розпорядники бюджетних коштів. У свою чергу кожен із розпорядників коштів у процесі закупівель виконує певні функції.

Так, головні розпорядники коштів розподіляють їх між розпорядниками коштів нижчого рівня, контролюють використання, витрачають частково на певні централізовані заходи та на власні потреби. Затвердження переліку головних розпорядників коштів державного бюджету здійснюється Кабінетом Міністрів України.

На розпорядників коштів першого рівня покладено розв'язання наступних аналітичних задач: моніторинг практики державних закупівель; організацію та ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової і бюджетної звітності у порядку, встановленому законодавством; збирання, опрацювання, аналіз, збереження, захист та використання статистичної інформації щодо державних закупівель; підготовка звітів щодо здійснення замовниками закупівель; перевірка правильності та доцільності складання планів державних закупівель.

До розпорядників коштів другого рівня відносяться органи управління, які підпорядковані головним розпорядникам коштів. До їх складу входять бюджетні установи, підприємства і організації тощо. Одержані від головних розпорядників кошти вони розподіляють між підпорядкованими їм структурами і частково використовують самостійно на власні потреби.

Для виконання ними своїх функціональних обов'язків необхідно передбачити виконання таких аналітичних задач: перевірка правильності та доцільності складання планів державних закупівель; здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо закупівель; проведення відбору та оцінки цінних для публічного сектору заявок та пропозицій; аналіз проблем у сфері державних закупівель.

Розпорядниками коштів третього рівня є підприємства, організації, установи, які отримують кошти від розпорядників коштів вищого рівня для безпосередньої закупівлі продукції. У системі державних закупівель через них проходить основна частина товарів та послуг. Кожен розпорядник коштів виступає замовником у тій частині, в якій він їх витрачає для закупівлі продукції. Замовники організують проведення державних закупівель, проводять торги, визначають їх переможців, укладають з ними договори, несуть відповідальність за дотримання конкурсних процедур.

Також на рівні організацій і підприємств можна виділити основні завдання аналізу: аналіз виконання стратегічного (тактичного, оперативного) плану; аналіз якості продукції і послуг; аналіз ступені задоволення запитів споживачів; аналіз ефективності використання інвестицій, основних фондів, оборотного капіталу, матеріальних ресурсів, живої праці; фінансовий аналіз-аудит; аналіз складових витрат; виділення і аналіз ризиків та розробка заходів по їх зниженню; аналіз постачальників, споживачів, посередників.

Отже, система аналізу закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти є інформаційною базою державного регулювання економічних процесів: підвищення дієвості, ефективності та результативності контролю закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти, посилення його взаємоузгодженості та спрямованості до цілей управління державними закупівлями обумовлюють стійку тенденцію до розбудови системи державного фінансового контролю.

Список використаних джерел

1. Мельников О. С. Становлення та розвиток системи державних закупівель в Україні / О.С. Мельников // Держава та регіони. – 2011. – № 2. – С. 40–41.
2. Михайлик Р. Р. Державні закупівлі: Науково-практичний коментар до Закону України «Про здійснення державних закупівель» – Т.1. / Р.Р. Михайлик / Вид-во Глобалконсалтинг Україна, 2011. – 320 с.
3. Смотрицкая И. И. Экономика государственных закупок. Монография. – М.: Книжный дом «Либроком». – 2009. – 232 с.
4. www.ck.ukrstat.gov.ua – веб-портал Головного управління статистики у в Україні.
5. Харченко Г. А. Шляхи вдосконалення управління державними закупівлями в Україні / Г.А. Харченко // Держава та регіони. – 2012. – №2. –С.136–139.
6. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016 – 450с.